

Ποῦ Βαδίζει ἡ Κομεκόν

Τοῦ GIUSEPPE BOFFA

Συναντήσεις ὑψηλοῦ ἐπιπέδου γίνονται στὴ Μόσχα. Μέσα σὲ διάστημα λίγων ἡμερῶν οἱ ὑπεύθυνοι Σοβιετικοὶ ἰθύνοντες συναντήθηκαν μὲ τὸν Ρουμάνο ἀντιπρόσωπο Τσεαουζέσκου, μὲ τὸν Τσεχοσλοβάκο Νοβότνυ, τὸν Γκοιμούλκα καὶ τὸν Οὔλμπριχτ. Ἀπὸ μιὰ ἄποψη τίποτε τὸ ἐξαιρετικό. Ἀπὸ καιρὸ αὐτὲς οἱ ἀνταλλαγές ἐπισκέψεων καὶ οἱ συζητήσεις πῆραν ἕναν κανονικὸ ρυθμό, τόσο πού σὲ κάθε χώρα καταγράφεται τουλάχιστον μιὰ κάθε χρόνο.

Τόσο ἀπὸ τίς συζητήσεις ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴ προέλευση τῶν ὁμιλητῶν, καταλαβαίνει κανεὶς ἀμέσως, πὼς αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ θέμα τῶν συζητήσεων — ἕνα θέμα πραγματικὰ ἀξιόλογο καὶ ἐνδιαφέρον — προέκυψε ἀπὸ τὴν μὴ πάντα εὐκόλη οικονομικὴ συνεργασία τῶν εὐρωπαϊκῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, μέσα σ' αὐτὸ τὸ συντονιστικὸ ὄργανο πού ἐπικράτησε νὰ λέγεται ΚΟΜΕΚΟΝ.

Οἱ πρὸ προωθημένες ἐνέργειες πρὸς μίαν ἐνοποίηση τῶν ἐθνικῶν οικονομιῶν τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, ἔγιναν τὸ 1961-62 ἀπὸ τὴν κυβέρνησι Χρουστσώφ. Ὁ πρῶτος πρωθυπουργὸς χρησιμοποίησε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν λέξη, πού μέχρι τότε στὸ σοβιετικὸ λεξιλόγιο ἦταν ὑποπτη. Πρότεινε τὴν ἰδρυση ἐνὸς ὀργανισμοῦ ἐπεξεργασίας κοινοῦ σχεδίου γιὰ ὅλες τίς χώρες, ὥστε στὸ μέλλον νὰ φθάσουν στὴν κατάρτιση ἐνὸς σχεδίου μὲ γενικὴ ἰσχύ. Ὡστόσο, αὐτὴ ἡ σκέψις κρίθηκε πρῶιμη. Συνάντησε, κατ' ἀρχήν, δηλ. ἀπὸ τὸ 1963, ἀκόμη καὶ δημοσίως, τὴν ἀντίδραση τῆς Ρουμανίας, πού ἔβλεπε σ' αὐτὸ μιὰ ἀπειλὴ τῶν αὐτονόμων σχεδίων της γιὰ μιὰ γρήγορη ἐκβιομηχάνιση.

Σήμερα οἱ προτάσεις τοῦ Χρουστσώφ ἔχουν βασικά ἀναθεωρηθεῖ. Ὁ γεν. γραμ. τοῦ Κ.Κ. Ρουμανίας Τσεαουζέσκου στὴν Μόσχα, ἐξα-

κολούθησε νὰ ἀσκεῖ ἔμμεση πολεμικὴ ἐναντίον τῶν ἀπόψεων τοῦ Χρουστσώφ. Ἐπετέθη κατὰ τῆς ἰδέας τῆς ἐνοποίησης, μὰ ὥστόσο δὲν τὴν ἀπέδωσε στὸν ἀπομακρυνθέντα Σοβιετικὸ ἡγέτη, ἀλλὰ τίς «μοντέρνες κοσμοπολίτικες θεωρίες», οἱ ὁποῖες ὑποστηρίζουν ὅτι «τὰ ἔθνη μὲ τὸν καιρὸ ἐξαντλοῦν τὸν ἱστορικὸ τους ρόλο, εἶναι συνεπῶς ἀναγκαῖο νὰ ἐνωθοῦν σὲ ὑπερεθνικοὺς ὀργανισμούς». Μὲ λίγα λόγια, ὁ Τσεαουζέσκου ταύτισε τὴν ἰδέα τῆς ἐνοποίησης μὲ τίς ἀπόψεις τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ καὶ τίς σχέσεις τῆς ἐξάρτησης καὶ τῆς πολιτικῆς ἀνισότητος πού αὐτὸς δημιουργεῖ μεταξὺ τῶν κρατῶν. Ἀρνήθηκε τὴν ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἰδέας στὶς σοσιαλιστικὲς χώρες, ὅχι μόνο γιὰ τὸ λόγο τῆς ἀπόλυτης ἐθνικῆς τους κυριαρχίας, ἀλλὰ ἐπίσης χάρι τῶν «διαφορετικῶν συνθηκῶν», ἱστορικῶν, κοινωνικῶν, οικονομικῶν καὶ πολιτικῶν, πού καθιστοῦν ἀναπόφευκτες τίς «διαφορετικὲς μορφές οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ». Γιὰ τοὺς Ρουμάνους — ὅπως φάνηκε ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Τσεαουζέσκου — ἄρνηση τῆς ἐνοποίησης σημαίνει δικαίωμα καὶ ὑποχρέωση γιὰ κάθε κόμμα καὶ γιὰ κάθε λαὸ νὰ ἐφαρμόζει «τίς γενικὲς ἀλήθειες» τοῦ μαρξισμού στὶς «συγκεκριμένες συνθήκες» κάθε χώρας.

Στὸ κοινὸ ἀνακοινωθέν, πού δημοσιεύτηκε ὅταν τελείωσαν οἱ ρουμανο-σοβιετικὲς συζητήσεις, ἔγινε λόγος γιὰ τὴν χρησιμότητα τῆς Κομεκόν. Ἀμέσως παρακάτω, ὅμως, λέει, ὅτι οἱ σχέσεις τῆς οικονομικῆς συνεργασίας μεταξὺ «ἰσοδυνάμων, ἢ μὴ ἰσοδυνάμων χωρῶν» πρέπει νὰ διέπονται ἀπὸ τίς ἀρχές «τοῦ ἀμοιβαίου συμφέροντος», τῆς «μὴ ἀναμίξεως στὰ ἐσωτερικὰ τῆς ἄλλης χώρας» καὶ τῆς «ἀμοιβαίας βοήθειας». Εἶναι οἱ ἀρχές πού ὑποστήριξαν οἱ Ρουμάνοι στὸ συνέδριο τοῦ κόμ-

ματός τους, τὸ δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Ἰουλίου, στὸ Βουκουρέστι.

Τὸ σχέδιο Χρουστσώφ εἶναι πὰ μακρυνά, ὅμως ἡ συζήτηση συνεχίζεται. Ἐνῶ ὁ Τσεαουζέσκου βρισκόταν ἀκόμη στὴν ΕΣΣΔ, ἔφθασε στὴν σοβιετικὴ πρωτεύουσα, ἐπαγγελματῆς τῆς Τσεχοσλοβακικῆς ἀντιπροσωπείας, ὁ Νοβότνυ. Ἡ κυβέρνησις τῆς Πράγας εἶναι ἀπὸ καιρὸ ὑπὲρ μιᾶς συνεργασίας πολὺ προωθημένης στὰ πλαίσια τῆς Κομεκόν, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἀποκλείει σχέδια σὰν καὶ αὐτὸ τῆς «ἐνοποίησης» διαφορετικῶν οἰκονομιῶν. Ἀκόμη καὶ σ' αὐτὸ τὸ τελευταῖο ταξίδι, ὁ Νοβότνυ πρότεινε, πράγματι, νὰ δημιουργηθοῦν κοινὲς ἐπιχειρήσεις στὸν κλάδο τῆς ἐξορυκτικῆς βιομηχανίας, πού θὰ τροφοδοτοῦνται ἀπὸ πολλὰς χώρες. Αὐτὴ ἡ τσέχικη πρόταση εἶναι κατανοητή. Οἱ διαφορὲς μεταξὺ τῆς ρουμάνικης καὶ τῆς τσεχοσλοβακικῆς οἰκονομίας εἶναι πολλές. Ἡ Τσεχοσλοβακία, χώρα μὲ ὑψηλὸ βαθμὸ ἐκβιομηχάνισης, ζεῖ κατὰ παράδοση μὲ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο καὶ μὲ τὶς σχέσεις μὲ τὶς ἄλλες χώρες. Ἡ φάση τῆς ἐκβιομηχάνισης, στὴν ὁποία βρίσκεται τώρα ἡ Ρουμανία, θὰ διαρκέσει ἀκόμη ἐπὶ πολὺ. Τὸ πρόβλημα «τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας» γιὰ τὴν Τσεχοσλοβακία εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Ὡστόσο οἱ Τσέχοι δὲν εἶναι οἱ μόνοι πού ἀπαιτοῦν μιὰ πὸ στενὴν συνεργασία στὰ πλαίσια τῆς Κομεκόν. Οἱ Πολωνοὶ καὶ σὲ ἀρκετὸ βαθμὸ οἱ Οὐγγροι, θέλουν τὸ ἴδιο.

Τί ἀπάντησαν οἱ σοβιετικοὶ στοὺς διάφορους ὁμιλητές; Σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις ὁ Μπρέζνιεφ ἦταν ἐκεῖνος πὺ μίλησε μαζί τους. Στὴν οὐσία, προσπάθησε νὰ μὴν ἔρθῃ σὲ ρήξη μὲ καμιά ἀπ' αὐτὰς τὶς δυὸ διαφορετικὰς θέσεις. Πάνω στὴν συγκεκριμένη πρόταση τῶν Τσεχοσλοβακικῶν γιὰ τὴν ἰδρυση κοινῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπάντησε εὐνοϊκά: Πιστεύουμε ὅτι ἡ μετακίνηση τῶν πιστωτικῶν καὶ τεχνικῶν πόρων ἀπὸ τὴν μιὰ χώρα στὴν ἄλλη, γιὰ μιὰ συλλογικὴ λύση τῶν θεμελιωδῶν προβλημάτων, εἶναι κάτι τὸ ἀναγκαῖο, κάτι πὺ ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ μέλλον». Ἀμέσως ὅμως πρόσθεσε, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπαχίρηση εἶναι «στενὰ ἐθελοντική», κάθε σοσιαλιστικὸ κράτος εἶναι ἐλεύθερο νὰ ἀποφασίσει ἂν θὰ συμμετάσχει ἢ ὄχι, σύμφωνα μὲ τὰ δικά του συμφέροντα.

Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Μπρέζνιεφ (πὺ πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα εἶναι πολὺ περισσό-

τερο ἐκτενεῖς ἀπ' ὅσο ἀφήνει νὰ φαίνεται ὁ καθημερινὸς τύπος ἐξ αἰτίας τόσων φλεγόντων θεμάτων), διακρίνονται γιὰ τὴ φρόνηση, χαρακτηριστικὸ τῆς μετὰ - χρουστσωφικῆς ἡγεσίας. Ξεκίνησε ἀπὸ μιὰ διαπίστωση: «Νὰ ὁργανωθεῖ αὐτὴ ἡ συνεργασία, δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλο πρᾶγμα». Ἀντίθετα, εἶναι μιὰ ἐπαχίρηση πὺ ἀπαιτεῖ χρόνον, ὑπομονή, συνεχεῖς προσπάθειες. Στὴν σύσκεψη μὲ τοὺς Ρουμάνους, ὁ πρῶτος γραμματέας τοῦ Κ.Κ. τῆς ΕΣΣΔ πρόσθεσε ὅτι οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν —συμπεριλαμβανομένων τῶν οἰκονομικῶν— δὲν δημιουργοῦνται «αὐθόρμητα», ἀλλὰ εἶναι καρπὸς μιᾶς «συνειδητῆς προσπάθειας» ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ὅλο τὸ πρόβλημα γιὰ τὸν Μπρέζνιεφ βρίσκεται στὸν «σωστὸ συνδυασμὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ διεθνῶν συμφερόντων»: ἐδῶ βρίσκεται τὸ κλειδί γιὰ νὰ λυθοῦν πολλὰ προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ νὰ ὑπερβληθοῦν «οἱ δυσκολίες, ἐναντίον τῶν ὁποίων, ἀκόμα, ἀγωνίζεται τὸ νέο καθεστῶς». Αὐτὴ ἡ θέση παρουσιάστηκε ἀπὸ τὸν Μπρέζνιεφ σὰν «βαθεῖα πεποίθηση» ὅλης τῆς νέας σοβιετικῆς ἡγεσίας. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, στὴν σύσκεψη μὲ τὸν Νοβότνυ, ὁ Μπρέζνιεφ τὸν συμβούλεψε νὰ μὴν βιάζεται: «ἡ διαδικασία τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας δὲν μπορεῖ νὰ προχωρήσει καταναγκαστικά, τεχνητά. Θὰ ἦταν λάθος —ἀκόμη χειρότερα, ἀπαράδεκτο— ν' ἀντιπαρατεθοῦν τὰ συμφέροντα τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης ὁλόκληρου τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος μὲ τὰ συμφέροντα τῆς ἀνάπτυξης ξεχωριστῶν χωρῶν».

Ἔτσι, μπήκαμε σ' αὐτὸ πὺ θὰ ὀνομάζεται αὔριο, τρίτη φάση τῆς ὑπαρξης τῆς ΚΟΜΕΚΟΝ. Ἡ πρώτη περίοδος —ἡ σταλινική— εἶναι ἐκεῖνη ὅπου αὐτὸς ὁ ὁργανισμὸς λειτουργοῦσε σχηματικὰ περισσότερο. Τὴν διαδέχθηκε ἡ περίοδος πὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 56. Τὴν δεύτερη αὐτὴ περίοδο ὁ ὁργανισμὸς γνώρισε μεγαλύτερη ἀνάπτυξη, ἀλλὰ παρουσιάστηκαν πολλὰ φιλόδοξα σχέδια, πὺ στὴν πράξη συνάντησαν ἀνυπερβλήτα ἐμπόδια. Ἡ τρίτη περίοδος παρουσιάζει μιὰν ἀργὴ πρόοδο, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ ἀποτελέσματά της εἶναι πὺ ταπεινὰ στὴν μορφή, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα πολὺ πὺ σταθερὰ καὶ διαρκῆ. Αὐτὴ εἶναι τουλάχιστον ἡ ἐντύπωση πὺ ἄφησε δημοσίως, τελειώνοντας, ἡ διάσκεψη τῆς Μόσχας.

Ἡ Οἰκονομία τῶν ΗΠΑ

Στὶς Η.Π.Α. διατηρεῖται ἀκόμα σταθερὸς ὁ ρυθμὸς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τοῦ Ἰουλίου 1965 σὲ σχέση μὲ τὴν ἀντίστοιχη τοῦ 1964 παρουσιάζει μίᾳ αὔξηση κατὰ 80)ο πὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα, νὰ καλύψει τὴν καθυστέρηση τοῦ δευτέρου τριμήνου τοῦ 1964. Οἱ τομεῖς πὺ

παρουσιάζουν σοβαρὰς τάσεις ἀνόδου εἶναι ἡ βιομηχανία αὐτοκινήτων καὶ τὰ ἀεροναυτικά συγκροτήματα πὺ συνδέονται στενὰ μὲ τὴν πολεμικὴ βιομηχανία.

Τὴν ἴδια περίοδο —καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐκπροσωπεῖ τὸ μεγάλο νέο γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ οἰκονομία— τὸ ἰσοζύγιο πληρωμῶν παρου-

σιάζει έκδηλα στοιχεία πρὸς βελτίωση. Γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἔκλεισε τὸ δεύτερο τρίμηνο τοῦ 1965 μὲ ἐνεργητικὸ 528 ἑκατ. δολλ. πὺν ὀφείλεται σ' ἓνα μικρὸ μόνο ποσοστὸ ἀπὸ τὶς ἐξαγωγὰς πὺν συμπληρώθηκαν στὸ πρῶτο τρίμηνο. Τ' ἀποτελέσματα αὐτὰ καθυστέρησαν ἐπιπρόσθετα ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ἀπεργίας τῶν λιμενεργατῶν.

Οἱ ἐνδείξεις αὐτὲς μαζὶ μὲ τὴν σχετικὴ σταθερότητα τῶν τιμῶν (αὐξήθηκαν στὴν περίοδο Ἀπριλίου 1964, Ἀπριλίου 1965, κατὰ μέγιστο βαθμὸ 1,90)ο καὶ κατὰ ἐλάχιστο 1,5%) εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα ν' ἀναβάλουν τὴν ἐπιδείνωση, ὅσο ἀφορᾷ τὴν προοπτικὴ, τῆς οἰκονομίας τῶν Η.Π.Α. Τὴν ἀποψη αὐτὴ ἐξέφρασε ὁ πρεδρὸς τῆς ὁμοσπονδιακῆς Τράπεζας κ. Μάρτιν. Σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀμερικανῶν εἰδικῶν καθὼς καὶ δυτικῶν παρατηρητῶν, ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ προοπτικὴ τῆς οἰκονομίας τῶν Η.Π.Α. εἶναι περισσότερο εὐνοϊκὴ ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ καὶ προβλέπουν ὅτι στὸ τέλος τοῦ 1965 καὶ ὁλόκληρο τὸ 1966, ἡ ἀκαθάριστη ἐθνικὴ παραγωγή θὰ πρέπει ν' αὐξάνεται μὲ μέσο ποσοστὸ 40)ο. Οἱ παράγοντες πὺν συνετέλεσαν στὴν πρόσφατη πρόοδο τῆς οἰκονομίας τῶν Η.Π.Α., ἐκφράστηκαν στὶς τελευταῖες ἀποφάσεις τοῦ προέδρου Τζόνσον, ν' αὐξήσει τὴν στρατιωτικὴ ἐπαχορήγηση τῶν 4 δισεκ. δολλαρίων, στὸ ὕψηλὸ ποσοστὸ ἀνέργων (3,8 ἑκατομ. τὸν Μάιο τοῦ 1965) πὺν ἐπιτρέπει μεγαλύτερη ἀντίσταση τῶν βιομηχανῶν στὶς διεκδικήσεις γιὰ τὴν βελτίωση μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ τέλος

στὴν πρόοδο τῆς τεχνολογίας.

Μπροστὰ στὶς αἰσιόδοξες αὐτὲς ἐκτιμήσεις παρουσιάζονται ὅμως σοβαρὲς ἀντιρρήσεις πὺν ἐκφράζονται μὲ τὴν διαπίστωση ὅτι πραγματοποιήθηκε μιὰ ἐπιβράδυνση τῆς παραγωγῆς τὸ δεύτερο τρίμηνο τοῦ 1965, ἐξ αἰτίας τῶν πιστωτικῶν μέτρων πὺν δὲν ἀπέδωσαν πλήρως τὸ 1964 καὶ μιὰς προσεχοῦς πτώσης τῆς ζήτησης ὅσο ἀφορᾷ πρῶτες ὕλες πὺν παράγουν οἱ χώρες τοῦ τρίτου κόσμου.

Ἔρχεται ἐπίσης στὴν ἐπιφάνεια καὶ ὁ προσωρινὸς χαρακτήρας τῆς βελτίωσης τοῦ ἱσοζυγίου πληρωμῶν, ἀπὸ τὶς ἴδιες αἰτίες πὺν συνετέλεσαν στὴν βελτίωση αὐτὴ. Οὐσιαστικὰ τὸ ἐνεργητικὸ πὺν παρουσιάστηκε ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς σοβαροῦ περιορισμοῦ τοῦ ὀγκου τοῦ δολλαρίου πὺν κυκλοφορεῖ στὸ ἐξωτερικὸ, σὲ σχέση μὲ τὴν κίνησή τῶν τραπεζικῶν πιστώσεων καὶ τῶν ἐπενδύσεων στὸ ἐξωτερικὸ. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο δυτικὸ κόσμο σὰν «οἰκονομικὸς ἐθνικισμὸς» πράγμα πὺν ἡ σημερινὴ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις δὲν μπορεῖ νὰ μὴν λάβει ὑπόψη, καὶ πὺν δὲν ὑποστηρίζεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἀμερικανικὰ μονοπώλια πὺν δὲν θέλουν νὰ μειώσουν τὶς ἐπενδύσεις στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἰδιαίτερα στὴν Δ. Εὐρώπη. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, προβάλλεται ἐπίσης καὶ ἡ ἀντίρρηση ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν ἐπενδύσεων στὸ ἐξωτερικὸ θὰ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα καὶ τὴν μείωση τῶν ἐξαγωγῶν (πὺν εὐνοοῦνται ἀπὸ τὶς ἐπενδύσεις) καὶ κατὰ συνέπεια θὰ παρατηρηθοῦν καὶ ἀρνητικὲς ἐπιπτώσεις σ' ὁλόκληρο τὸ παραγωγικὸ σύστημα στὸ ἐσωτερικὸ τῶν Η.Π.Α.

Ὁ Λίμπερμαν σχολιάζει τὰ νέα οἰκονομικὰ μέτρα στὴν ΕΣΣΔ

Ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο τοῦ Χάρκοβου, ὁ γνωστὸς οἰκονομολόγος Λίμπερμαν ἔκανε μερικὰ σχόλια πάνω στὰ τελευταῖα μέτρα πὺν υἱοθέτησε ἡ Κ.Ε. τοῦ ΚΚΣΕ καὶ τὸ Ἀνώτ. Σοβιετ γιὰ τὴν βελτίωση τῶν μεθόδων τῆς σχεδιοποίησης στὴν ΕΣΣΔ.

Ἡ γνώμη τοῦ Λίμπερμαν παρουσιάζει ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον ἂν ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι ὑπῆρξε ἐκεῖνος πὺν μ' ἓνα ἄρθρο του πὺν δημοσίευσε στὴν «Πράβδα» στὶς 12 Σεπτεμβρίου 1962, ἀνοιξε μπροστὰ στὸ εὐρὺ κοινὸ, ὅλη τὴν συζήτηση γύρω ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα τῆς χώρας του. Εἰδικότερα μάλιστα, ὁ Λίμπερμαν, ἦταν ὁ πρῶτος πὺν ὑπέδειξε στὸ ἄρθρο αὐτό, τὴν ἀνάγκη νὰ χαρακτηριστεῖ τὸ κέρδος σὰν ἀπαραίτητος δείκτης ἀμοιβῆς κάθε βιομηχανικῆς ἐπιχείρησης.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ, οἱ ἰδέες τοῦ Λίμπερμαν στὴν Δύση ἔκαναν πολὺ θόρυβο. Εἰπώθηκε, ὅτι τὸ κέρδος ἦταν μιὰ εἰδικὴ καπιταλιστικὴ κατηγορία καὶ χωρὶς νὰ παρθεῖ ὑπόψη ὅτι τὸ κέρδος ἔχει ἐντελῶς ἄλλη σημασία σ' ἓνα καθεστῶς στὸ ὁποῖο ἔχουν κοινω-

νικοποιηθεῖ τὰ μέσα παραγωγῆς, κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ΕΣΣΔ «ἐπιστρέφει στὸν καπιταλισμὸ».

Οἱ μεταρρυθμίσεις πὺν υἱοθετήθηκαν ἀπὸ τὴν Κ.Ε. τοῦ ΚΚΣΕ στὸ τέλος Σεπτεμβρίου, παρ' ὅλο πὺν δὲν ἔδωσαν στὸ «κέρδος» τὸν ρόλο τοῦ κυρίου δείκτη, ὅπως πρότεινε ὁ Λίμπερμαν, ἐν τούτοις ἀναγνώρισαν ἓναν σοβαρὸ οἰκονομικὸ ρόλο σ' αὐτό.

Σὲ μιὰ συζήτηση πὺν εἶχε ὁ Λίμπερμαν μὲ ὀρισμένους σοβιετικὸς δημοσιογράφους στὶς 9 Ὀκτωβρίου ἀνέφερε ὅτι: «Ἡ οὐσία τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀνωτ. Σοβιετ βρίσκεται στὸ γεγονὸς ὅτι τὸ κέρδος συνδεδεμένο στὸ ἴδιο πλαίσιο μὲ τὶς ἄλλες κατηγορίες τῆς παραγωγῆς, γιὰ πρώτη φορὰ εἰσηλθε στὴν πρακτικὴ μας σὰν γενικὸ μέτρο τῆς ποιότητος τῆς ἐργασίας κάθε ἐπιχείρησης καὶ σὰν κίνητρο γιὰ τὴν βελτίωση καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς.

Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά, τὸ κέρδος γίνεται ἓνα ἀποτελεσματικὸ κίνητρο γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο παραγωγῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη γίνεται ἓνα στοι-

χειό για την ενίσχυση και όχι για την απο-
σύνθεση των μεθόδων της οικονομικής σχε-
διοποίησης. Δεν πρέπει ακόμα να ξεχνάμε
—συνεχίζει ο Λίμπερμαν— ότι όλη η σοσιαλι-
στική παραγωγή βασίζεται σε οικονομικές κα-
τηγορίες που έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα
και όχι μόνο καπιταλιστικό, όπως το χρήμα,
οι τιμές, το κέρδος, ή πίστη, οι μισθοί, τα
βραβεία».

Περνώντας σε πιο γενικά ζητήματα ο Λί-
μπερμαν είπε ότι τα σχέδια που προτάθηκαν
από τον Κοσύνγκιν αποτελούν μια συγκεκριμέ-
νη προσπάθεια να δοθεί μια μεγαλύτερη ά-
ναλογία στην ανάπτυξη των διάφορων οίκο-
νομικών τομέων και εξασφαλίζουν την διεύ-
θυνση της οικονομίας στην βάση αποτελεσμα-
τικών οικονομικών κριτηρίων.

Ο Λίμπερμαν χαρακτήρισε επίσης την δια-
φορά που υπάρχει μεταξύ των νέων σχέσεων,
ανάμεσα σ' όρισμένα εργοστάσια παραγωγής
καταναλωτικών αγαθών και του ίδιου του
καταναλωτή, και των ιδίων σχέσεων που έκ-
δηλώνονται σε μια καπιταλιστική οικονομία:
Στον καπιταλιστικό κόσμο η παραγωγή ρυ-
θμίζεται από την αγορά και ένα εργοστάσιο

παράγει αυτό που μπορεί να πουληθεί στην
καλύτερη τιμή.

Στην σοσιαλιστική οικονομία οι σχέσεις αυ-
τές υπάρχουν, σαν μέσο για την πραγματο-
ποίηση, με οικονομικά κριτήρια, της σχεδιο-
ποίησης. Γιατί στην σοσιαλιστική οικονομία
το κόστος ενός ορισμένου προϊόντος καθορίζε-
ται με σχεδιασμένους υπολογισμούς και με
το σύστημα των διαδοχικών Ισολογισμών.

Αναπτύσσοντας κατ' ευθείαν δεσμούς ά-
νάμεσα στην παραγωγική μονάδα και στον
καταναλωτή, δημιουργούμε μια έγγυηση για
την καλύτερη ποιότητα του έμπορεύματος, προς
όφελος του καταναλωτή. Ίσχυρίστηκε κα-
τόπιν ο διάσημος οικονομολόγος, ότι δεν ύ-
πάρχει καμιά «μικροδιά» καπιταλισμού στις
ιδέες του, όπως και στα μέτρα που υιοθετή-
θηκαν από το Άνωτ. Σοβιέτ και το ΚΚΣΕ
το τελευταίο διάστημα. «Οι συνάδελφοί μου
γνωρίζουν —κατέληξε ο Λίμπερμαν— ότι ού-
δέποτε υπήρξε Λιμπερμανισμός, αλλά υπήρξε
μια ζωντανή συλλογική εργασία και μία μά-
χη ιδεών. Οι ιδέες που εκτέθηκαν στην πο-
ρεία των συζητήσεων για την οικονομία, βρί-
σκουν σήμερα ανταπόκριση στις αποφάσεις του
Άνωτ. Σοβιέτ».

Η κρίση στην Κοινή Αγορά

Στα τέλη του περασμένου Ιουνίου ξέσπα-
σε, καθώς είναι γνωστό, μια σοβαρή κρίση
στη διάσκεψη των υπουργών Έξωτερικών της
ΕΟΚ στις Βρυξέλλες. Η Γαλλία ήρθε σε ό-
ξύτατη αντίθεση με τους άλλους συνεταίρους
της της ΕΟΚ στο θέμα της κοινής αγροτι-
κής πολιτικής. Η επίσημη ελληνική εκπρο-
σώπηση άγωνιζόταν για την έναρμόνιση της
γεωργίας μας μέσα στην κοινή αγροτική πο-
λιτική της ΕΟΚ, ξεκινώντας από την έσφαλ-
μένη προϋπόθεση, ότι η πολιτική αυτή ήταν
κάτι το συντελεσμένο. Γιατί πάντα η επίσημη
ελληνική άποψη, σχετικά με την ΕΟΚ, πέρα
από την πολιτική σκοπιμότητα, στηριζόταν σε
μια ούτοπια: στην τελείως ανεδαφική άποψη,
ότι η ΕΟΚ ήταν, όπως την περιγράφανε οι
προπαγανδιστές της, ένα γιγάντιο πείραμα οί-
κονομικής ένοποίησης και ολοκλήρωσης της
(δυτικής) Ευρώπης.

Η τελευταία όμως κρίση έδειξε, πιο καθα-
ρά από κάθε προηγούμενη περίπτωση, ότι μέ-
σα στην ΕΟΚ τα μονοπώλια των κρατών - με-
λών παλεύουν λυσσασμένα μεταξύ τους για
την προώθηση των συμφερόντων τους.

Όπως ξέρουμε, οι τιμές των αγροτικών
προϊόντων που αγοράζουν οι χώρες της ΕΟΚ
από το έξωτερικό, κυρίως από τις υπανάπτυ-
κτες χώρες, είναι φτηνότερες από τις τιμές
των ιδίων αυτών προϊόντων που παράγονται
στις χώρες της ΕΟΚ. Οι σχετικές διαπρα-
γματεύσεις αποβλέπανε στην εξίσωση των τι-

μών των γεωργικών προϊόντων που θα κυ-
κλοφορούν στην ΕΟΚ με την προιμοδότηση των
άκριβων γεωργικών προϊόντων από τα κέρδη
που θα πραγματοποιούνται από την αγορά των
ιδίων προϊόντων από χώρες εκτός της ΕΟΚ
σε φτηνότερες τιμές. Το θέμα έχει τεράστια
οικονομική σημασία, γιατί τα κέρδη αυτά εί-
ναι τεράστια.

Η Γαλλία είναι χώρα με μεγάλη αγροτική
παραγωγή. Θυμόμαστε τις αγροτικές διαδη-
λώσεις και απεργίες που είχαν γίνει στη χώ-
ρα αυτή πριν από λίγα χρόνια, για το θέμα
των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Ο Ντέ
Γκώλ και τα γαλλικά μονοπώλια που τον ύ-
ποστηρίζουν, θέλουν να ενισχύσουν όσο μπο-
ρούν πιο πολύ τη θέση τους μέσα στην ΕΟΚ.

Ζητούν λοιπόν να παίρνει ή κάθε χώρα της
ΕΟΚ το μερίδιο που της αναλογεί από τα
κέρδη πάνω στα εισαγόμενα αγροτικά προϊόν-
τα. Και ο Γάλλος υπουργός των Έξωτερικών
Κουβ ντε Μυρβίλ απέρριψε στις Βρυξέλλες
την πρόταση των άλλων συνεταίρων για την
ίδρυση κοινού ταμείου της ΕΟΚ, που θα κα-
τεύθυνε τις προιμοδοτήσεις και που θα έμπαινε
κάτω από τον έλεγχο του Ευρωπαϊκού Κοινο-
βουλίου. Μ' αυτό τον τρόπο, ο Χαλλστάϊν, ο
Γερμανός γεν. γραμματέας της ΕΟΚ, προω-
θούσε την προσπάθεια των Γερμανών και των
Αμερικανών για τη δημιουργία μέσα στην
ΕΟΚ μιας «υπερεθνικής» οικονομικής δύνα-
μης που θα είχε και τεράστια πολιτική σημα-

σία. Στο θανάσιμο όμως ανταγωνισμό ανάμεσα στα γαλλικά και τα γερμανικά μονοπώλια, για την κυριαρχία μέσα στην ΕΟΚ, αυτό θα έσήμαινε ότι η Γερμανία θα μπορούσε να παίρνει, με τη βοήθεια του υπερεθνικού και «αμερόληπτου» μηχανισμού της ΕΟΚ και χάρη στην υποστήριξη των άλλων συνεταίρων που στο θέμα αυτό έχουν συμφέροντα αντίθετα προς τα γαλλικά, ό,τι αποφάσεις ήθελε σε βάρος της Γαλλίας. Αυτό θα έσήμαινε επίσης, ότι θα προετοιμαζόταν το έδαφος για επίθεση κατά των γαλλικών συμφερόντων στις επικείμενες διαπραγματεύσεις του «γύρου Κέννεντυ», όπου οι ΗΠΑ θα επιδιώξουν να ρίξουν τα δασμολογικά τείχη που οι χώρες της ΕΟΚ, με πρώτη τη Γαλλία, έχουν υψώσει για τα αμερικανικά προϊόντα.

Η διαμάχη αυτή ντύθηκε και τον «ιδεολογικό» της μανδύα. Οι Γερμανοί μιλούν για μιὰ πλατύτερη σκέψη, για την παραπέρα α-

νάπτυξη της ενοποίησης της Ευρώπης, ενώ ο Ντέ Γκωλ προβάλλει την αρχή της εθνικής κυριαρχίας, που καταπατείται από τις προτεινόμενες λύσεις. Και είναι αλήθεια πως, η Ντεγκωλική Γαλλία, όπως έδειξε στη Γκαμπόν και άλλοι, δεν ανησυχεί και πολύ για την αρχή της εθνικής κυριαρχίας των άλλων. Άλλα υπερασπίζει με πείσμα τα δικά της συμφέροντα. Στη δυτική Ευρώπη κατηγορούν το Ντέ Γκωλ για στενοκέφαλο εθνικιστή, που βάζει δυναμίτη στα θεμέλια του ωραίου έργου της ΕΟΚ. Είδαμε ποιά είναι τα κίνητρά του. Άλλα το παράδειγμά του είναι πολύ χαρακτηριστικό για την επίσημη Ελλάδα, που είναι πάντα πρόθυμη για κάθε είδους περιορισμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων μας, προκειμένου να ευχαριστήσουμε τους φίλους μας της ΕΟΚ.

Α. Φ.

Η οικονομική κατάσταση της Αγγλίας πιέζει τους εργατικούς

Η Αγγλική οικονομία που στο πρώτο τρίμηνο του 1965 παρουσίαζε επεκτατικές τάσεις, εισέρχεται σε μία περίοδο στασιμότητας και πιθανότατα σε σοβαρή ύφεση. Ο δείκτης της βιομηχανικής παραγωγής στο δεύτερο τρίμηνο, έπεσε, σε σύγκριση με το πρώτο. Ορισμένες βιομηχανίες, ιδιαίτερα στον τομέα των αυτοκινήτων και στην βιομηχανία οικιακών ηλεκτρικών συσκευών, περιορίζουν σημαντικά την δραστηριότητά τους. Περιορισμοί της εβδομαδιαίας εργασίας εφαρμόστηκαν ήδη στην Φόρντ και την Χούβερ. Η ανεργία αυξήθηκε περίπου κατά 60 χιλ. άτομα στην περίοδο Ιουλίου — Αυγούστου 1965.

Κλείνει με τον τρόπο αυτό, η επεκτατική φάση της Αγγλικής οικονομίας που άρχισε κατά το τέλος του 1962 και συνεχίστηκε μέχρι το 1964. Ακόμα όμως, και στην περίοδο αυτή, η επέκταση περιορίστηκε από τις συνεχείς πληθωριστικές απειλές στο έσωτερικό και από την ανισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών στο έξωτερικό. Η αγγλική οικονομική πολιτική, όλόκληρης της μεταπολεμικής περιόδου, καθορίστηκε από την ανάγκη, να σταθεροποιηθεί η ισορροπία των εξωτερικών πληρωμών. Τον τελευταίο όμως χρόνο, η ανάγκη έγινε περισσότερο πειστική από το παρελθόν, εξ αιτίας της ανησυχητικής οικονομικής κατάστασης, που κληρονόμησαν οι εργατικοί από

τους συντηρητικούς.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών τους τελευταίους μήνες που έλαβε τέτοια έκταση, ώστε υπήρχε φόβος να υποτιμηθεί ή στερλίνα, υπεχρέωσε τους εργατικούς, ν' αφήσουν κατά μέρος τα προγράμματά τους και ν' αρχίσουν με την εθνικοποίηση της σιδηρουργίας. Για να περιορίσουν την έσωτερική ζήτηση για καταναλωτικά και επενδυτικά αγαθά, που αυξήθηκε αρκετά στην περίοδο 1963—1964 και είχε σαν αποτέλεσμα την άνοδο των εισαγωγών και τον περιορισμό των εξαγωγικών δυνατοτήτων, η εργατική κυβέρνηση πήρε όρισμένα περιοριστικά μέτρα, που δεν εμπόδισαν όμως την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης, επειδή έγινε ακόμα πιο έντονη με την φυγάδευση κεφαλαίων στο έξωτερικό. (Τα μέτρα αυτά ήταν περιορισμοί στις πωλήσεις με δόσεις, αύξηση των εισαγωγικών δασμών κ.λ.π.).

Η μαζική εισβολή χρηματικών κεφαλαίων από τις Η.Π.Α. και από τις άλλες ευρωπαϊκές Τράπεζες, που έθεσαν σε διάθεση τεράστια χρηματικά ποσά, έσωσαν για την ώρα, την στερλίνα. Η «βοήθεια» όμως αυτή υπεχρέωσε τους εργατικούς να πάρουν περισσότερα περιοριστικά μέτρα. Μειώθηκαν οι δημόσιες δαπάνες καθώς και τα έξοδα των δήμων και κοινοτήτων κ.λ.π.

Η βιομηχανική Παραγωγή της Ανατολικής Γερμανίας

Τα 4/5 της παραγωγής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας και το 90% των εξαγωγών της, αποτελούνται από βιομηχανικά προϊόντα. Τα δύο αυτά στοιχεία χαρακτηρίζουν την Λ.Δ. της Γερμανίας σαν μία από τις πιο προηγμένες βιομηχανικές χώρες. Η

ένεργειακή βάση της βιομηχανικής της δύναμης, βασίζεται στην χρησιμοποίηση του λιγνίτη, που η παραγωγή του το 1964, έφθασε τα 260 εκατομ. τόννους και είναι η πιο υψηλή στον κόσμο. Χάρη στην ευρεία χρησιμοποίηση του λιγνίτη ή Λ.Δ. της Γερμανίας

κατόρθωσε ν' αυξήσει σε πολύ σημαντικό βαθμό τὰ τελευταία χρόνια τὴν παραγωγή τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνέργειας καὶ τῶν διαφόρων ἀερίων. Ἡ βιομηχανία μετασχηματισμοῦ τῶν μετάλλων ἀποτελεῖ τὸν πιὸ σοβαρὸ τομέα τῆς οἰκονομίας, ἀντιπροσωπεύοντας τὸ 35ο)ο τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἰδιαίτερα, ἡ κατασκευὴ μηχανῶν ποὺ παράγουν ἐργαλεῖα αὐξήθηκε κατὰ 50ο)ο ἀπὸ τὸ 1959—1964.

Στὸ ἄμεσο μέλλον ἔχουν προβλεφθεῖ σημαντικὲς τροποποιήσεις στὴν διάρθρωση αὐτοῦ τοῦ τομέα, μὲ ἐνίσχυση τῶν αὐτόματων μηχανῶν καὶ ἐγκαταστάσεων καθὼς καὶ τῶν μηχανῶν ποὺ προορίζονται γιὰ τὸν μετασχηματισμὸ τῶν πλαστικῶν. (αὐτόματες πρέσες καὶ μηχανὲς γιὰ τὴν κατεργασία τῶν πλαστικῶν ὑλῶν).

Σημαντικὴ ἐπίσης ἀνάπτυξη, ἀπὸ τὸ 1958 μέχρι σήμερα εἶχε καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία.

Σήμερα μὲ 270.000 ἀπασχολουμένους, συνεισφέρει τὸ 15,6ο)ο τῆς συνολικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ κατέχει τὴν δεύτερη θέση στὸν κόσμον γιὰ τὴν κατὰ κεφαλὴ παραγωγή. Στὴν πορεία τῆς δημιουργίας βρίσκεται ἐπίσης καὶ ἡ βιομηχανία πετροχημικῶν ποὺ τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὸ σοβιετικὸ πετρέλαιο μέσω τοῦ πετρελαιοσωλήνα «Φιλία».

Χάρις στὴν βιομηχανικὴ τῆς ἀνάπτυξη, ἡ Λ.Δ. τῆς Γερμανίας κατέχει σήμερα τὴν 4η θέση στὸν κόσμον μεταξὺ τῶν χωρῶν ποὺ ἐξάγουν μηχανές. Μέχρι τώρα, ἔχει ἐφοδιάσει τίς σοσιαλιστικὲς χώρες μὲ περισσότερα ἀπὸ 900 βιομηχανικὰ συγκροτήματα. Ἔχει κατασκευάσει ἢ κατασκευάζει στὸ ἐξωτερικὸ, πάνω ἀπὸ 130 κεντρικοὺς θερμοηλεκτρικοὺς σταθμούς. Κατασκευάζει συγκροτήματα γιὰ βιομηχανίες τροφίμων στὶς χώρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Γαλλία: Ἀνισορροπία καὶ ἐκλογές

Ἡ Γαλλία ἀρχίζει νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν σχετικὴ ὕφεση ποὺ τὴν εἶχε ὀδηγήσει τὸ «σχέδιο σταθεροποίησης» τοῦ 1963. Στὸ τέλος τοῦ περασμένου χρόνου, μὲ τὴν ἀνισορροπία στὴν βιομηχανικὴ παραγωγή καὶ τὴν ἐπιδείνωση τῶν ἐξωτερικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, φαινόταν ὅτι τὸ σχέδιο θὰ ἐπέφερε παράταση τῆς στασιμότητος, ποὺ φυσικὰ δὲν ἦταν στὶς ἐπιδιώξεις τῆς κυβέρνησης.

Τὸ 1965, ὁ δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ποὺ ἦταν στάσιμος τὸν Ἰανουάριο - Φεβρουάριο, παρουσίασε ἀνοδικὲς τάσεις τὸν Μάρτιο - Ἀπρίλιο, πάντοτε ὅμως κατώτερες ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο Ἀπριλίου 1964. (Ἀπρίλιος 1964 121,5, Ἀπρίλιος 1965, 119,7).

Ἡ κυβέρνηση ἐπενέβη πρὸς αὐτὴν τὴν κα-

τεύθυνση μὲ μέτρα ποὺ ὀδήγησαν στὴν αὐξηση τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις, ἰδιαίτερα στὰ διαρκῆ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ. Δόθηκαν ἐπίσης καὶ δημόσιες χορηγήσεις σὲ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις.

Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ τῆς ἐπέκτασης δὲν εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ τίς προσεχεῖς προεδρικὲς ἐκλογές ποὺ θὰ γίνουν στὴν Γαλλία.

Τὸ κόστος τῆς «σταθεροποιητικῆς» πολιτικῆς οὐσιαστικὰ πληρώθηκε ἀπὸ τίς τάξεις τῶν ἐργαζομένων: Μὲ 140.000 ἀνέργους τὴν πρώτη Ἰουνίου καὶ μικρότερη αὐξηση τῆς ἀγοραστικῆς ἱκανότητος τῶν ἐργαζομένων. Ἡ ἀγοραστικὴ ἱκανότητα ἀνέβηκε μόνο κατὰ 2,7ο)ο τὸ 1964, σὲ σχέση μὲ 2,9ο)ο τὸ 1963, καὶ 7,2ο)ο τὸ 1962.

Αὐξάνονται οἱ τιμές στὴ Δυτικὴ Γερμανία

Ἡ παραγωγικὴ ἐπέκταση στὴν Δ. Γερμανία προχωρεῖ μὲ ἐπαθρουνόμενο ρυθμὸ, σὲ σχέση μὲ τὸ παρελθόν. Τὸν Μάιο 1965, ὁ δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἦταν μόνο κατὰ 1,6ο)ο ἀνώτερος σὲ σχέση μὲ τὸν ἀντίστοιχο μῆνα τοῦ 1964. Ἡ ἀνοδος τῶν τιμῶν μὲ ταχὺ ρυθμὸ, ποὺ συνοδεύτηκε μὲ αὐξηση τῶν μισθῶν κατὰ 10ο)ο περίπου τὸν χρόνο, δημιουργεῖ πληθωριστικὲς πιέσεις, ποὺ προκαλοῦν γιὰ πρώτη φορὰ δυσκολίες μὲ τίς ἀνταλλαγές στὸ ἐξωτερικὸ.

Ἡ αὐξηση τοῦ ρυθμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν, ποὺ

τὸ 1964 ὑπερεῖχε τῶν ἐξαγωγῶν, συνεχίστηκε καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1965. Τὰ πράγματα δείχνουν ὅτι ἡ Δ. Γερμανία βρίσκεται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν περίοδο τοῦ 1961 ὅταν ἡ μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν ἐξαγωγῶν ἐμποδίστηκε ἀπὸ τὴν κυβέρνηση μὲ τὴν ὑπερτίμηση τοῦ μάρκου.

Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν στὸ πρῶτο τετράμηνο τοῦ 1965, παρουσίασε διαφορὰ 1 δισεκ. μάρκων ἔναντι ἐνεργητικοῦ 1,3 δισεκ. μάρκων τὸ 1964. Κατὰ συνέπεια, τὰ χρηματικὰ ἀποθέματα τῆς Δυτ. Γερμανίας, μειώθηκαν κατὰ 170 ἑκατομ. δολλάρια.